

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9/1 2020 s. 166-179, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

PERTEV NAILİ BORATAV'IN DERLEYİP YAYIMLADIĞI MASALLARIN GROTESK ÖGELER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Erhan ŞEN*

Geliş Tarihi: Temmuz, 2019

Kabul Tarihi: Ocak, 2020

Öz

Türk masalları üzerine önemli çalışmalar gerçekleştiren Pertev Naili Boratav'ın derleyip yayımladığı 48 masalı grotesk öğeler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle de veriler çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre şiddet eylemlerinden öldürme dağılımı açısından ilk sırada yer alırken bıçaklanma/hançerlenme/şişlenme ve karın yırtma ise en alt düzeydedir. Çözümlenen masalarda 4 farklı olağandışı varlıkla (dev, canavar, ejderha, bitişik varlıklar) karşılaşmıştır. Ayrıca sadece 3 grotesk mekân (mağara, orman ve vahşi doğa) belirlenmiştir. Grotesk figürlerden kötülük yapan bir hayvan ilk sırada yer alırken farklı sıklık düzeyiyle kocakarı, kötülük peşindeki erkek ve cadı belirlenen diğer grotesk figürlerdir. Sonuç olarak çalışma kapsamında çözümlenen masallardaki grotesk öğelerin Türk masal özelliklerine göre şekillendiği ve Türk masallarının genel özelliklerinden kopuş yaşanmadan grotesk öğelerin içeriğe yansıdığı görülmektedir. Bunun dışında masallardaki grotesk öğelerin çocuğun kimlik edinimi sürecinde ve eğitim ortamlarında yararlanılabilecek nitelik ve işlev taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Pertev Naili BORATAV, Türk masalı, grotesk öğe, içerik analizi.

INVESTIGATION OF THE TALES COMPILED AND WRITTEN BY PERTEV NAILI BORATAV IN TERMS OF GROTESQUE ELEMENTS

Abstract

In this study, which aims to examine 48 fairy tale grotesque elements that are written and compiled by Pertev Naili Boratav, who carried out important studies on Turkish folk tales, document analysis was used as a data collection method. The data were also analyzed by the content analysis method. According to the obtained findings, while killing from violent acts takes the first place in terms of distribution, stabbing/poniarding/skewering and abdominal tearing is at the lowest level. In the analyzed tales, 4 different unusual creatures (giant, monster, dragon, conjoined men) were encountered. Also, only 3 grotesque places (cave, forest, and wild nature) have been identified. While an animal that does evil takes the first place among the grotesque figures, with the different frequency levels, husband and wife, men and witches in pursuit of evil are other grotesque figures identified. As a result, it is seen that the grotesque elements in the tales analyzed within the

* Dr. Öğr. Üyesi; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, senn.erhan@gmail.com.

scope of the study are shaped according to the characteristics of Turkish fairy tales and grotesque elements are reflected in the content without breaking the traditional folk tales. Except this, it can be said that the gothic elements in tales carry the qualities and functions that can be utilized in the process of a child's identity acquisition and educational mediums.

Keywords: Pertev Naili Boratav, Turkish folktale, grotesque elements, content analysis.

Giriş

Korku, insan doğasının bir parçasıdır. İnsanın evren ya da toplum karşısında yaşadığı kaygılar olağan bir biçimde onun sözlü ya da yazılı yaratılarına yansır. Masallar bu tür duygu durumlarını içeren değerli ürünlerdendir. Bu tür anlatılar bir yandan insana özgü arzuların öte yandan da korkularının bir dışavurumudur.

Masallar içerdikleri sembolik öğelerden arındırıldıklarında bireyin karşısına gerçek yaşamın kendisi çıkar (Şimşek, 2002, s. 79). Evrensel açıdan bakıldığında farklı coğrafyalara yayılan masallarda her ne kadar yerel ya da ulusal kültürün izleri görülse de bunların benzer motif ve örüntüleri paylaştıkları açıktır. Örneğin; topluluğu tehdit eden yamyam figürü ya da canavar, ejderha ve dev gibi varlıklar her kültürde mevcuttur (Zipes, 2018, s. 33-34). İşte, insan ürkülerinin evrensel bir temsili olan duygu durumları masallarda birer simgeye dönüşen gotik öğeler aracılığıyla dinleyici ya da okurla paylaşılır.

Gotik terimi ikinci yüzyılda Roma topraklarını istila eden ve sonraki dört yüzyıl boyunca Roma İmparatorluğu'na yayılmış aslen bir Germen halkı olan Gotlara dayanır. Grotesk ise öncelikle Gotik edebiyatta bir yazma biçimidir (Snodgrass, 2005).

Grotesk görme biçimiyle oluşturulmuş yapıtlar konu ya da anlatım tarzı yönünden abartı, olağandışılık, tuhaflık ve biçimsizlik barındırır (Bonn, 2010, s. 71). Gotik ve fantastik gibi yazımsal biçimlerle birlikte kullanılan grotesk, İtalyanca mağara anlamına gelen "grottesco, la grottesca" kavramlarına dayanır. Sanatsal bir temsil biçimi olarak grotesk, gerçek yaşamın dezenformasyona uğratılmasıdır. Sıklıkla insan ve diğer canlılar (bitki ve hayvan) karikatürize edilerek gerçeğimsi (verisimilitude) yeni bir form oluşturulur (Snodgrass, 2005, s. 166; Cornwell, 1998, s. 273). Bahtin'e (2005, s. 71) göre "bu biçimin temel özelliği canavarsılığdır; grotesk estetik bir dereceye kadar canavarsı olanın estetiğidir".

Gotik kurgular genellikle dünyasal gerçeklikle olağanüstü durumların olanakları arasında salınır (Hogle, 2002, s. 2). Masalların en belirgin özelliklerinden biri de olağan ve olağanüstü ya da gerçek dünyayla düş dünyasında gerçekleşen olayları anlatmasıdır (Aslan, 2017, s. 412; Güzel ve Torun, 2005, s. 412). Masallarda kahramanların çoğu olağanüstü özelliklere sahip olarak karşımıza çıkarlar. İnsan ve hayvanların yanı sıra cansız pek çok nesne ve eşya da olağanüstü özelliklere sahip olarak anlatılır (Çobanoğlu, 2012, s. 144).

Yalın ve ahlaksal bir anlatım biçimi olan masallar dev, cüce, ejderha, büyücü, cadı, sihirbaz gibi olağanüstü figürleri ya da birçok fantastik yaratığı içerir. Özellikle birçok şekle bürünebilen, daha hızlı, daha güçlü, görünmez olabilen ya da yakalanamayan varlıkların yaratılması masallardaki gotik geleneğin ilginç bir göstergesidir (Snodgrass, 2005, s. 111). Özellikle şekil değiştirme masalların değişmeyen motiflerindedir. Büyüyle değişimin gerçekleştiği bu tür dönüşümlerde insan hayvana, bitkiye ya da herhangi bir nesneye dönüşürken tam tersi de olabilmektedir (Sakaoğlu ve Karadavut, 2011, s. 6).

Çağdaş edebiyat eleştirisinde korku imgeleri, kâbuslar, gotik kaleler, gizemli geçmiş, sırlar, harabeler, mezarlıklar, melankoli gibi nitelikler Gotik göstergeler olarak adlandırılmaktadır (Özakın, 2018, s. 698). İçinde birçok olağandışı olay ya da durum barındıran, gerçekle düş arasında salınımlar içeren masallar da gotik öğeler açısından zengindir. Masallardaki olağandışı figürler (canavar, dev, cadı, kocakarı...) ya da farklı eylemler (boğma, zehirlenme, başını kesme...) aracılığıyla gerçek dünyanın standart kalıp ve insancıl davranışları ihlal edilir.

Grotesk öğeler aslında yalnızca birer korku imgesi değildir. Tersine dinleyiciye ya da okura örtük iletiler sunmanın birer aracıdır. İnsanda korkuya dayalı bir yılgınlık yaratan ve grotesk bir imgeye dönüşen mağarayı ele alalım. Winston (2018, s. 45)'a göre mağaralar tarih öncesi insanların etkinliklerinde önemli rol oynamıştır. Karanlık, yankılı ve gizemli yerler oldukları, tuhaf rüzgâr ve ses ürettikleri ve içlerindeki ürpertici hava modern insanlara bile tehdit edici gelmiştir. Bunun dışında mağara rahmin simgesidir. Geçmişteki insanların ölümlerini mağara gibi yerlere gömmeleri de ölüm ve yeniden doğum inancının bir dışa vurumudur.

Masallar insanlık tarihinin erken dönemlerinden itibaren toplumsallaşma, eğlenme, bilgilenme, eğitim ya da iletişim açısından önemli araçlardandır (Çobanoğlu, 2012, s. 131-132). Toplumun kültürel birikimini, ahlaksal kurallarını olağanüstü ve düşsel motifler aracılığıyla aktardığı için çocukların gelişiminde önemli bir işleve sahiptir (Yılmaz, 2012, s. 299). Özellikle bilinçaltının biçimlenmesi konusunda masallar çocukluk döneminde düşünce dünyasına yön verir. Bu anlatılar toplumsal ortak bilincin oluşmasına hizmet eder (Karakuş ve Deniz, 2019, s. 1682). İyi-kötü, güzel-çirkin, adalet-adaletsizlik, erdem-erdemsizlik gibi değer ve karşıt değerler üzerinden toplumu ya da bireyi eğiterek toplumsal bilincin ortaya çıkmasına aracılık eder (Şirin, 2017, s. 38). Örneğin; herhangi bir masalda yasak bir bağdan nar yediği için kurbağaya dönüşen çocuğa kurallara uyma, yalan söylediği için taş kesilen adama dürüstlük öğretilir (Aslan, 2017, s. 344).

Toplumsal iletişim olanaklarının alabildiğine genişleyip yaygınlık kazandığı günümüzde masallar eğitimciler tarafından güncel işlevler çerçevesinde yeniden ele alınabilir (Karadağ, 2017, s. 267-268). Özellikle masallardaki gotik öğeler pedagojik açıdan önemli işlev üstlenebilir. Bu tür öğeler çocuğun cinsellik gibi ergenlikteki değişimlerle başa çıkacak, insan doğasının karanlık yanıyla yüzleşecek ve akılcı (pozitivist) seçimler formüle edecek yöntemler geliştirmesine yardım eder (Howart, 2014, s. 107). Bu öğeler insana yanlış iletişim, kıskançlık, öfke ya da kargaşa ile nasıl başa çıkacağını öğretir. Bu engellerin üstesinden gelmek insana bir başarı ve gurur duygusu sunabilir. Böylece bireyin benlik saygısını güçlendirir ve içten ilişkilerinde daha güvende ve açık hissetmesine olanak verir (Howart, 2014, s. 142). Bu yönüyle gotik öğeler sembolik bir işlev ve anlam taşırlar.

Masallardaki gotik öğeler (bilinmezlik, karanlık orman, öldürmeyi amaçlayan avcı, yaşlı cadı, zehirli tarak ve zehirli elma) özerkliğe ve özgüvene açılan kapılardır. Bu öğelerle etkileşime girdiğimizde bizi neyin korkuttuğunu ve neyi büyüleyici bulduğumuzu öğreniriz. Kendi hayal gücümüzün her zaman kontrolümüzde olmadığını farkına varırız. İçinde yaşadığımız bir evin bile asırlık bir mezarlık ya da ormanın ortasında kalmış bir ev kadar korkunç olabileceğinin farkına varırız (Howart, 2014, s. 2-3).

Amaç

Türkiye'nin önemli halk bilimcilerinden Pertev Naili BORATAV, Türk masallarını derleme, yayımlama ve işleme konusunda akla gelen öncü adlardan biridir (Aslan, 2017, s. 348; Şirin, 2017, s. 49; Alçioğlu, 2012; Sakaoğlu ve Karadavut, 2011, s. 40). Bu çalışmanın amacı da BORATAV'ın (2013) derleyip yayımladığı masallarda yer alan gotik öğeleri belirlemektir. Çalışmanın problem cümlesi "Pertev Naili BORATAV'ın derleyip yayımladığı masallarda gotik öğeler nasıl bir dağılım sergilemektedir?" biçiminde tanımlanabilir.

Alt Amaçlar

Pertev Naili Boratav'ın derleyip yayımladığı masallarda;

1. Şiddet eylemine ilişkin grotesk öğeler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
2. Olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğeler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
3. Grotesk mekânlar nasıl bir dağılım sergilemektedir?
4. Grotesk nesnelere nasıl bir dağılım sergilemektedir?
5. Grotesk figürler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
6. Grotesk öğeler çocuğun kimlik ve kişilik edinimi sürecinde yararlanılabilecek nitelik ve işlevsellik taşımakta mıdır?

Yöntem

Nitel araştırmalar genellikle daha az sayıda kişi ve durum üzerinde derinlemesine ve ayrıntılı bilgi elde etmeyi amaçlayan, araştırmacının kendisinin bir araç olduğu bir araştırma yöntemidir (Patton, 2014, s. 14). Bir durum üzerine derin ve ayrıntılı bir bilgi elde edilmek hedeflendiği ve araştırmacının kendisi veri toplama sürecinde etkin olduğu için bu çalışma da nitel ve betimsel bir araştırmadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemlerinden olan doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Çalışmanın veri kaynağını Pertev Naili BORATAV'ın derleyip yayımladığı 48 masal oluşturmaktadır. Söz konusu masallar Ek-1'de verilmiştir.

Verilerin çözümlemesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi "belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir tekniktir" (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 240).

İçerik çözümlemesinde araştırmacının temelini oluşturan bir kuram ya da kavramsal çerçevenin olduğu durumlarda, veriler toplanmadan önce bir kod listesi çıkarılabilir. Bu kod listesi hem temalar hem de temalar altında yer alabilecek kavramlar düzeyinde olabilir. Böyle durumlarda toplanan verilerin kodlanması daha kolay olur. Kimi durumlarda da önceden oluşturulan listedeki bazı kodlar işe yaramadıkları için listeden çıkarılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 244-246). Özellikle analizler için önceden belirlenmiş kategorilerin bir sınırlandırılması olmaksızın gerçekleştirilen bir alan çalışması nitel araştırmacının derinliğini, açıklığını ve detaycılığını desteklemektedir (Patton, 2014, s. 14). Bu çalışmada da masalların çözümlemesi için daha önceden belirlenmiş bir kod listesinden yararlanılmıştır. Kod listesinde

yer alacak gotik öğelerin belirlenmesi için *Under the Bed, Creeping (Psychoanalyzing the Gothic in Children's Literature)* (Howart, 2014); *Encyclopedia of Gothic Literature (The Essential Guide to the Lives and Works of Gothic Writers)* (Snodgrass, 2005) adlı çalışmalardan yararlanılmıştır.

Çalışmada analiz birimi (ana kategori) olarak kodlama listesindeki grotesk öge konusu alınmıştır. Çözümlemeye ve sayıma da gotik öğeleri içeren bağlam olarak da cümle seçilmiştir. Çözümleme sonucunda kod listesindeki bazı kavramların (alkol tuzağı, cin, zehirli bir nesne, tecavüz...) masalarda yer almadığı görülmüş ve bunlar listeden çıkarılarak sayıma dâhil edilmemiştir.

Grotesk öğelerden eylem ya da davranışlara ilişkin dağılım düzeyi alınırken eylemin söylem düzeyinde kalmadan davranışa dönüştürülmesine dikkat edilmiştir. Örneğin; Kral-Padişahının Kızı adlı masalda kendisiyle dalga geçildiğini düşünen padişah, cariyelerinin boynunu vurduracağını söyler. Ancak daha sonra bundan vazgeçer (s. 86). İşte, bu tür sözel düzlemde kalmış ifadeler gotik öge olarak ele alınmamıştır. Bunun dışında yaralayıcı ya da incitici aletler yalnızca bir kişiye ya da canlıya zarar verdiğinde gotik öge olarak ele alınmıştır. Örneğin; “Dev-Baba” adlı masalda bıçağın kesme işleviyle kullanıldığı görülür. Lala bıçağı eline alır, en büyük karpuzu keser, içi tamamıyla geçmiş, ortancayı keser, bu da geçmek üzere, en küçüğünü keser, tam yenecek vakti (s. 58). Bu noktada bıçağa herhangi bir sembolik anlam ve grotesk işlev yüklenmez ve bu nesne bir şiddet aracına dönüşmez.

Geçerlik ve Güvenirlik

Toplanan verilerin ayrıntılı biçimde raporlaştırılması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütlerinden biridir. Nicel araştırmalardan farklı bir özellik taşımakla birlikte nitel araştırmalarda da iç ve dış geçerlik vardır. İç geçerlikte araştırmacıdan veri toplama süreçlerini, verilerin analizi ve yorumlama süreçlerinde tutarlı olması ve bunu sağladığına ilişkin okura açık ve anlaşılır bir biçimde açıklamalar sunması beklenir. Dış geçerlik ise araştırma sonuçlarının genellenebilirliğine ilişkindir. Bu süreçte okur araştırmacının tüm aşamaları hakkında bilgilendirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 270-272).

Nitel araştırmalarda dış güvenirliliği sağlamak için alınabilecek bazı önlemler vardır: Bu önlemlerden biri elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçevenin farklı çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılması için ayrıntılı bir biçimde tanımlanmasıdır. Diğer ise veri toplama ve analiz yöntemlerinin ayrıntılı biçimde aktarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 273-274).

İç güvenirliliğin sağlanması için LeCompte ve Goetz (1982'den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 275-276) tarafından bazı stratejiler önerilmektedir: İlk stratejide araştırmacı elde ettiği verileri herhangi bir yorum katmadan okurla paylaşır. İkinci stratejide aynı araştırmaya farklı araştırmacıların katılması sağlanır. Üçüncü stratejide gözlem yoluyla elde edilen bulgular görüşme yoluyla teyit ettirilir. Dördüncü strateji, elde edilen verilerin analizinde bir başka araştırmacıyı kullanma ve ulaşılan sonuçları teyit etmedir. Beşinci strateji, önceden oluşturulmuş ve ayrıntılı olarak tanımlanmış bir kavramsal çerçeveye bağlı olarak yapılan veri analizi de iç güvenirliliği zenginleştiren bir etkidir. Bu nedenle araştırmacının varsa, böyle bir kavramsal çerçeveyi nasıl oluşturduğunu ve bu çerçeveye bağlı olarak veri analizini nasıl yaptığını okura açıklaması beklenir.

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için şu stratejilere başvurulmuştur: Öncelikle dış güvenirliliğin sağlanması için araştırma süreci ayrıntılı bir biçimde aktarılmıştır. İç güvenirliliğin sağlanması için de farklı stratejiler takip edilmiştir. Araştırma öncesinde alan yazını taranarak ayrıntılı bir kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve bir kod listesi hazırlanmıştır. Böylece kodlar araştırmacının bireysel tercihleri dışında oluşturulmuştur. Ardından yorumlama ve değerlendirmelerin daha açık ve anlaşılır olması için grotesk öğeler belli temalar altında sınıflandırılmıştır. Örneğin; alan yazınında belirlenen öldürme, boyun kesme, hançerleme, yutulma, cinayete teşebbüs gibi grotesk öğeler şiddet eylemi teması altında sınıflandırılmıştır. Kavramlar kesin bir biçimde tanımlanarak farklı yorumlamaların önüne geçilmiştir. Masalarda belirlenen gotik öğelere ilişkin ifadeler herhangi bir yorum katılmadan doğrudan aktararak bulgular araştırmacıdan bağımsız olarak okurla paylaşılmıştır.

İçerik analizinde güvenirliliğin test edilmesi için başvurulacak yollardan biri de iki farklı araştırmacı (kodlayıcı) arasındaki korelasyona bakmaktır. Araştırmacılar arasındaki güvenirliliği ortaya koyan bu yöntemde güvenirlilik katsayısının belirlenmesi için “Güvenirlilik=Uzlaşma sayısı/Uzlaşma sayısı + Uzlaşmama sayısı” formülünden yararlanılır. Bu formül kapsamında güvenirlilikten söz etmek için araştırmacılar (kodlayıcılar) arasındaki görüş birliğinin %70’ten daha fazla bir sonuç vermesi beklenir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 80-81). Bu çalışmada da güvenirliliğin test edilmesi için farklı bir araştırmacıdan yardım alınmıştır. Rastlantısal bir yolla seçilen dört masal (M3, M18, M29, M45) sahip oldukları grotesk öğeler açısından diğer araştırmacı tarafından teyit edilmiş ve iki araştırmacı arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Söz konusu formül çerçevesinde iki farklı araştırmacı (kodlayıcı) arasındaki görüş birliği % 83 [(15 uzlaşma, 3 uzlaşmama sayısı) (15/18)] olarak belirlenmiştir. Bu yönden çalışmanın güvenilir olduğu söylenebilir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Pertev Naili BORATAV’ın derleyip yayımladığı masalarda yer alan grotesk öğelere ilişkin bulgular aktarılmıştır. Tablolarda grotesk öğeleri içinde barındıran masallara ait tema ve kategoriler verilmektedir.

Tablo 1: Pertev Naili Boratav’ın Derleyip Yayımladığı Masalarda Yer Alan Şiddet Eylemine İlişkin Grotesk Öğeler

Sıra	Şiddet Eylemi	Dağılım (n)	Masallar
1.	Öldürme	15	M3, M10, M12, M13, M16, M17, M18, M19, M20, M27, M29, M42, M45, M46, M48
2.	Boyun Kesme	6	M13, M16, M17, M29, M32, M42
3.	Cinayete Teşebbüs	5	M7, M10, M23, M27, M36
4.	Yutulma, yenilme	3	M5, M12, M19
5.	Ateşe atılma	2	M5, M29
6.	Boğulma ya da Boğulma Tehlikesi	2	M3, M10,
7.	Kendine zarar vermek	2	M18, M36
8.	Bıçaklanma/Hançerlenme/Şişlenme	1	M15
9.	Karnını yırtmak	1	M16

Tablo 1’de Pertev Naili Boratav’ın derleyip yayımladığı masalarda yer alan şiddet eylemine ilişkin grotesk öğeler görülmektedir. Elde edilen verilere göre şiddet eylemi ana kategorisi altında 9 alt tema belirlenmiştir. Şiddet eylemlerinden öldürme (n: 15) dağılım açısından ilk; boyun kesme (n: 6) ikinci; cinayete teşebbüs (n: 5) üçüncü sırada yer almaktadır. Buna göre şiddet eylemlerinden öldürme masalarda en fazla görülen (n: 15) grotesk öğedir.

İkinci sırada boyun kesme (n: 6); üçüncü sırada cinayete teşebbüs (n: 5); dördüncü sırada yutulma/yenilme (n: 3) yer almaktadır. Diğer grotesk öğeler için benzer yorumlar yapılabilir.

İncelenen masalarda belirlenen şiddet eylemine ilişkin gotik öğelere şu örnekler verilebilir:

M5: “Kurt ayaklarını uzatmış kapının aralığından. Ayşe ile Fatma bakmışlar ki ayakları da pamuk gibi, bembeyaz, anneleri geldi sanmışlar, kapıyı açmışlar. Kurt Ayşe’yi de Fatma’yi da yemiş, kemiklerini oraya yığmış” (s. 33).

M12: “Üçüncü defasında Dev-Karısı’nın karnı kalbur gibi delik deşik olmuş, küt diye düşmüş ölmüş. Keloğlan da hemen cebinden bıçağını çıkarmış, Dev-Karısı’nın kulaklarını kesmiş, torbasına koymuş” (s. 56).

M29: “Tam o delikten hırsız adımını atıp da içeriye gireceği vakit, “Ya Allah, ya bismillah!” diyor, bir vuruyor kılıcı, adamın kellesi bir tarafa, kendi bir tarafa düşüyor. O delik bir kişilikmiş, hırsızlar birer birer iniyorlarmış. Her bir hırsız “Arkadaşım indi, ben de ineyim,” diyerek eğiliyor, kız onu öldürüyor” (s. 179).

M32: “Padişah hemen arkasından yaverlerini yollar. Bakarlar, Hızır kaybolmuş. Hemen Padişah birinci, ikinci vezirlerinin boynunu vurdurur. Üçüncü veziri kendine Baş-Vezir yapar. Fakir adama da altın, hediye verir. Adamcağız da gövene sevine evine gelir” (s. 207).

M46: “Kocakarı da öyle yapmış. Hepsini kazana atmış, öldürmüş, sonra da kazanları devirmiş, oturmuş köşeye. Ama nohut çocukların en açığözü, kadın onları kazana atarken kaçmış kurtulmuş da, çıkmış oturmuş kapının mandalina” (s. 273).

Tablo 2: Pertev Naili BORATAV’ın Derleyip Yayımladığı Masalarda Yer Alan Olağandışı Varlıklara İlişkin Grotesk Öğeler

Sıra	Olağandışı Varlıklar	Dağılım (n)	Masallar
1.	Dev	5	M12, M13, M18, M20, M22
2.	Canavar	2	M3, M9
3.	Ejderha	2	M16, M18
4.	Bitişik adamlar	1	M24

Tablo 3’de Pertev Naili BORATAV’ın derleyip yayımladığı masalarda yer alan olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğeler görülmektedir. İncelenen masalarda 4 farklı olağandışı varlıkla karşılaşılmıştır. İncelenen masalarda olağandışı varlıklardan dev (n: 5) ilk; canavar (n: 2) ikinci; ejderha (n: 2) üçüncü; bitişik adamlar (n: 1) ise dördüncü sırada yer almaktadır.

İncelenen masalarda belirlenen olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğelere şu örnekler verilebilir:

M3: “Günlerden bir gün, Yarım Horoz’un yiyecek kuru ekmeği de kalmayınca: “Gideyim de şu ağıdaki paramı alayım, geleyim,” demiş. Sabahleyin erkenden yola düşmüş. Az gitmiş uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş... Yolda bir canavara rast gelmiş” (s. 25) .

M18: “Uykusunda kulağına bir gürültü, bir hışırtı değmiş. Uyanmış, bakmış ki bir Ejderha geliyor, koca bir Ejderha. Oğlan kalkmış, buna bir gürz atmış, öldürmüş. Ata binmiş, yolu tutturmuş gene” (s. 97).

M22: “Devler bakıyorlar ki söz anlatmak olmayacak, bırakıp gidiyorlar. Oğlan da kızı alıyor, gene yürüyorlar: Bir de bakıyorlar ki, devler geliyor, oğlan hemen kızı bir ağaç yapıyor, kendi de büyük bir yılan olup ağaca dolanıyor. Devler bu sefer tanıyor onları” (s. 132).

Tablo 4: Pertev Naili Boratav’ın Derleyip Yayımladığı Masallarda Yer Alan Grotesk Mekânlar

Sıra	Mekân	Dağılım (n)	Masallar
1.	Mağara	1	M6
2.	Orman	1	M24
3.	Vahşi Doğa	1	M10

Tablo 5’te Pertev Naili BORATAV’ın derleyip yayımladığı masallarda yer alan grotesk mekânların dağılımı gösterilmektedir. İncelenen masalların yalnızca üçünde mağara (n: 1); orman (n: 1) ve vahşi doğa (n: 1) olmak üzere üç farklı grotesk mekânla karşılaşılmıştır. Ayrıca bu grotesk mekânlar aynı dağılım düzeyi sergilemektedir.

İncelenen masallarda belirlenen grotesk mekânlara ilişkin şu örnekler verilebilir:

M6: “Derken bunlar anlaşıyorlar, iş döğüşe varıyor. Ayı’nın eline bir tokucak tutuşturmuş. Tilki, kendisi uzun bir sırık almış. Geriye çekiliyor, basıyor sırtı Ayı’ya... Ayı’nın elindeki şu kadar bir şey, Nasıl yanaşır vursun?... Bunlar döğüşe döğüşe bir ine giriyorlar” (s. 37).

M10: “Vaktiyle bir Tilki ile bir Yılan arkadaş olmuşlar. Bir gün yolda bunlar giderken bir çaya rast geliyorlar. Tilki çaydan geçmek için suya giriyor. Yılan, kalıyor kıyıda. Diyor ki: “Tilki Kardeş! Sen başını alıp gidiyorsun, ben derenin bu tarafında kalakaldım. Beni de götürsene. Ben senin boynuna sarılırım, öte yakaya geçer, beraber yolumuza gideriz” (s. 46).

M24: “Oğlan ay ışığını görünce sabah oldu sanmış... Sabah olmadan kalkıp ormana gidiyor. Odunu hazırlarken bir de bakıyor ki, karşıdan kırk katırlı iki adam geliyor. Adamlar sırtından birbirine yapışık. Oğlan ağacın tepesine çıkıyor. “Sultana söyleyecek hikâye buldum,” diyor” (s. 147).

Tablo 6: Pertev Naili Boratav’ın Derleyip Yayımladığı Masallarda Yer Alan Grotesk Nesnelere

Sıra	Yaralayıcı ya da kesici bir alet	Dağılım (n)	Masallar
1.	Bıçak	4	M6, M12, M21, M26
2.	Kılıç	2	M13, M29
3.	Satır	1	M4
4.	Hançer	1	M23

Tablo 7’te Pertev Naili Boratav’ın derleyip yayımladığı masallarda yer alan grotesk nesnelere görülmektedir. İncelenen masalların yalnızca 6’sında grotesk nesneyle karşılaşılmıştır. Masallarda bıçak (n:4) en fazla dağılıma sahipken, bunu kılıç (n: 2), satır (n: 1) ve hançer (n: 1) izlemektedir.

İncelenen masallarda belirlenen gotik nesnelere ilişkin şu örnekler verilebilir:

M4: “Bir sabah sütü sağdıktan sonra, küleği gene avlunun ortasında bırakıp bir köşeye gizlenmiş, beklemeye başlamış. Bakmış ki bir tilki küleğe yanaştı, sütü içiyor. Hemen satırı kapmış nine, tilkinin kuyruğuna indirmiş, koparmış tilkinin kuyruğunu” (s. 29).

M13: “Dev-Baba doğru kızın odasına girerek: “Kızım, ben sana ne dedim? Sen beni dinlemedin... Al şu kılıcı eline. Eğer bir vuruşta beni öldürürsen ne âlâ. Yoksa ben seni öldüreceğim,” der, kılıcı kıza verir” (s. 63).

M21: “Biz Padişah hayını değiliz.» diyorlar, bir yandan da bıçaklarını biliyorlar. Kızın karşısına geçip bıçaklarını indirecekleri sırada, kız çarşafını açıyor; yüzü meydana çıkıyor, dünya güzeli... Cellatların elleri yanlarına düşüyor” (s. 117).

M23: “Vay alçak! Bir de utanmadan huzuruma çıkıyorsun. Ben bu sefer seni cellatlara vermeyeceğim, kendi elimle öldüreceğim.” diyor. Oğlanın yakasından tutuyor, hançerini çıkarıyor, saplayacak. Eli yukarda kalıyor” (s. 141).

Tablo 8: Pertev Naili Boratav’ın Derleyip Yayımladığı Masallarda Yer Alan Grotesk Figürler

Sıra	Gotik Figürler	Dağılım (n)	Masallar
1.	Kötülük yapan bir hayvan	10	M1, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M10, M18, M25
2.	Kocakarı	5	M1, M3, M9, M18, M46
3.	Kötülük peşindeki erkek (haydut, hırsız)	3	M29, M35, M46
4.	Cadı	1	M26

Tablo 9’te Pertev Naili Boratav’ın derleyip yayımladığı masallarda yer alan grotesk figürler gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre kötülük yapan bir hayvan masallarda en fazla (n: 10) görülen grotesk figürdür. Kocakarı (n: 5) ikinci; kötülük peşindeki erkek (n: 3) üçüncü ve cadı (n: 1) dördüncü sırada yer alan diğer grotesk figürlerdir.

İncelenen masallarda belirlenen grotesk figürlere ilişkin şu örnekler verilebilir:

M1: “Bir varmış, bir yokmuş. Bir karga varmış. Bir gün ayağına bir diken batmış. Bu diken almış, bir kocakarıya götürmüş” (s. 19).

M26: “O zaman bir Cadı-Karı çağırıyorlar. Beyin bahçesinde bir sürü güvercin, kumru varmış. İki tane kumru tutup Cadı-Karıya veriyorlar. Eline kızın adresini de veriyorlar” (s. 165).

M46: “Zavallı kocakarı deli olur. O gün de hamur yoğurmuş, beklermiş hamur kabarsın da ekmek yapsın. Çocukların hepsi hamur teknesine saldırmışlar, hamuru yiyip bitirmişler. Kocakarı “Ne yapacağım ben bunlarla?” diye düşünürken kocası çiftten eve gelmiş” (s. 272).

Çalışmanın alt amaçlarından biri de Pertev Naili Boratav’ın derleyip yayımladığı masallarda yer alan grotesk öğelerin çocuğun kimlik ve kişilik edinimi sürecindeki nitelik ve işlevselliğini ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Gerçekleştirilen çözümlemelerde 17 masalda (M2, M11, M14, M21, M30, M31, M33, M34, M35, M37, M38, M39, M40, M41, M43, M44, M47) herhangi bir grotesk öge tespit edilmemiştir. Bu masalların dışında kalanlar formal ya da informal eğitim ortamlarında grotesk öğelerin sorgulanması için etkin biçimde kullanılabilir. Örneğin “Ayşe, Fatma Kuzular” (M5) adlı masalda kuzuların kurtlar tarafından yenmesi çocuk okura yetişkin dünyasının otoriter bakış açısına dönük bir ileti sunmaktadır. Bu olay çocuğun toplumsallaşma sürecinde karşılaşılabileceği sorunlara ilişkin onda bir farkındalık yaratmak amacıyla kullanılabilir.

Alan yazını taramasında delilik, cinnet, sinsice ya da gizlice takip etmek, zorbalık ve tecavüz gibi şiddet içeren eylemlerin, zehirli nesnelere (tarak, elma) ve cin gibi varlıkların birer grotesk öge olarak ele alındığı görülmektedir (Howart, 2014; Snodgrass, 2005). Bu çalışma kapsamında incelenen masallarda bu öğelerle karşılaşılmasıdır. Bu masalların şiddet açısından daha yalıtılmış bir biçimde çocuk okurla buluşturulduğu söylenebilir. Şiddetin öncelenmesi ya da sorun çözme yöntemi olarak görülmesi özellikle çocuk edebiyatı yapıtlarında istenmeyen bir tutumdur. Sever (2013, s. 36), şiddet olgusuna dikkat çekerek çocuk edebiyatında şiddetin

olağanlaştırılması ya da amaca ulaşmak için genelgeçer bir yol olarak sunulmasının çocuk okurun duygu ve düşünce dünyasında olumsuz etkilere neden olabileceğini belirtmektedir. Bunun dışında tecavüz, zorbalık, cinnet gibi olumsuz davranış ve eylemlere yer verilmemesi incelenen masalların olumlu bir niteliği olarak değerlendirilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Gotik edebiyatta tekinsiz bir dünyanın çizildiği görülür. Gündelik yaşamda okur bu dünyanın sunduğu olay ya da durumlardan rahatsızlık duyabilir. Ancak her şeyi kurgusal bir boyutta deneyimleyen ve gerçek yaşamında güvenli ya da korunaklı dünyada konumlanan okur bu tür anlatılardan haz duymaya başlar (Özakın, 2018, s. 699).

Grotesk edebiyat yapıtlarını okumak çocukların kendilerini güvende hissetmelerine yardım eder. Çocuğun kendi korku ve kaygılarına benzer kişilerin olabileceğini bilmesi onu rahatlatır. Gelişim ve büyüme sürecinde aynı umutları düşlemesi konusunda çocuğa yardım eder ve onun kendi korkularını keşfetmesi için fırsatlar yaratır (Howart, 2014, s. 167). Bu tür anlatılar çocukta travmatik bir korku yaratmak yerine onun kendi korku ve kaygılarını fark etmesine, bunlarla başa çıkmasına yardım edebilir.

Düş dünyasının gelişimine katkı sağlayan masalları çocuğun dünyasından uzaklaştırmak yerine bu anlatıları hedef kitlenin (yani çocuğun) gerçekliğine uygun bir yapıya büründürmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Erdal, 2016, s. 1807). Jack Zipes'e (Bacchilega, 2016, s. 22) göre masallar kullanım biçimlerine bağlı olarak birer baskı aracına dönüşebileceği gibi özgürleştirici bir işlev de üstlenebilir. Dolayısıyla masalların birer eleştirel düşünme eğitiminin aracına dönüşmesi için çocuk okurun ilgisi grotesk öğelere etkin bir rol üstlenebilir. Bu öğelerin birer korku imgesi olmanın dışında sembolik yönü ağır bastığı bilinmelidir. Özellikle dil ve edebiyat eğitiminde buna dönük bir süreç işletilebilir. Howart da (2014, s. 106) çoğu masalda gotik öğelerin kötü kararları, olumsuz düşünceleri ya da ahlak dışı davranışları sembolize ettiğine dikkat çeker. Bu nedenle çocuklar açısından gotik anlayışın anlamını yalnızca neden-sonuç ilişkisi içinde öğrenmek yeterli değildir, bunun dışında onların gotik öğelerin kimlik oluşumuna olan katkısını fark etmeleri de önem taşımaktadır.

Gerçekleştirilen çözümlemede masalarda en fazla grotesk ögenin şiddet eylemine (n: 37) ait olduğu görülmüştür. Bunu da dağılım düzeylerine göre sırasıyla "gotik figürler (n: 16); olağandışı varlıklar" (n: 10); gotik nesnelere (n: 8); gotik mekânlar (n: 3) izlemektedir.

Kötülük peşindeki bir hayvan ya da kocakarı ya da cadı figürleri de masalarda bulunan grotesk öğelerdendir (Howart, 2014). Bu tür grotesk figürler masal dünyasında bir yönüyle simgesel bir işlev taşırlar. Örneğin; Erich Fromm "Kırmızı Başlıklı Kız" masalını Freudyenci bir bakış açısıyla çözümlerken Kırmızı Başlıklı Kız'ın ormanda karşılaştığı kurdun -ki kurt burada kötülük peşindeki bir hayvandır- erkek dünyasını simgelediğini belirtir. Masalda erkek saldırgan ve kandırıcı bir hayvan olarak çizilmiştir (Fromm, 2017, s. 220-224). Çalışma kapsamında incelenen masalarda şahıs ve varlık kadrosuna ilişkin grotesk öğelerden kötülük peşindeki bir hayvan (n: 10) sıklık açısından en üst düzeydedir.

Kocakarı (n: 5) ve cadı (n: 1) figürleri de bunu izleyen diğer grotesk figürlerdir. Özellikle bir grotesk öge olarak kocakarı ya da cadı figürünün ön planda olması Türk masallarının taşıdığı genel özelliklerle ilişkilendirilebilir. Çobanoğlu (2012, s. 138) Türk masallarında kadın tiplerin erkek tiplerden daha fazla yer tuttuğunu belirtir. Masalarda kötü

kadın tipini cadı, zalim kaynana, üvey anne, kıskanç kardeş temsil eder. Cadılar daima kötülük yaparlar ve kötülük yapmak için en önemli araçları büyüdür. Cadılar ikiyüzlüdür ve gerçek yüzlerini tatlı dil ve gülyüz göstererek saklarlar ve karşısındakileri bu görünüşleriyle kolayca aldatabilirler.

Türk masalı üzerine araştırma yapanların ortak kabullerinden biri de Türk masallarında olağanüstü varlıkların paylarının az olduğudur (Şirin, 2017, s. 43). İncelenen masalların çok azında olağandışı varlık [dev (n: 5); canavar (n: 2); ejderha (n: 2); bitişik adamlar (n: 1)] görülmüştür. Bu dağılım düzeyi de Türk masalların sergilediği genel özelliklerin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Masalarda her kesimden ve her meslekten insan yer alır. Bunlar içinde haydutlar, hırsızlar başta olmak üzere her türlü kötü insan vardır (Çobanoğlu, 2012, s. 138). Farklı çalışmalarda avcı (öldürmeyi planlayan, katil, erkek avcı), korsan, katil, haydut gibi kötülük peşindeki kişileri temsil eden figürler grotesk öge olarak ele alınmaktadır (Howart, 2014; Snodgrass, 2005). İncelenen masalarda kötülük yapan figürlerin genelde (n: 10) hayvanlar olduğu görülmektedir. Kötülük eyleminin hayvanlara yüklenerek metaforik bir anlatıma başvurulduğu ve insanbiçimci (antromorfik) bir retorik yöntemin tercih edildiği söylenebilir.

Sonuç olarak çalışma kapsamında çözümlenen masalardaki grotesk öğelerin Türk masal genel özelliklerine göre şekillendiği ve bu özelliklerinden kopuş yaşanmadan grotesk öğelerin içeriğe yansıtıldığı görülmektedir. Genellikle birer korku imgesi olan grotesk öğeler masalarda yoğun yer tutmamaktadır. Masalarda iyimser bir atmosfer egemendir. Dolayısıyla masalardaki grotesk öğelerin çocuğun kimlik edinimi sürecinde ve eğitim ortamlarında yararlanılabilecek nitelik ve işlev taşıdığı söylenebilir. Duygu dünyasını zedelemeyen çocuğun korkularıyla başa çıkmasına hizmet edebileceği söylenebilir.

Bu çalışma dışında farklı kültürlere ait masalarla Türk masallarındaki grotesk öğeler karşılaştırılabilir. Grotesk öğeleri içerme açısından bunlar arasında nasıl bir farklılaşma olduğu ortaya konabilir. Ayrıca grotesk öğelere sahip masalara ilişkin öğrencilerin görüşleri değerlendirilebilir. Grotesk öğeleri yoğun bir biçimde içeren masalların onları nasıl etkilediği farklı çalışma konusu olarak ele alınabilir.

Ek-1:

M1: Ayağına Diken Batan Karga	M18: Yeraltı Diyarının Kartalı	M35: Üç-Bilecenler
M2: Bokböceği	M19: Cazi-Kız	M36: Fesatçı Saliha
M3: Yarım Horoz	M20: Çan-Kuşu, Çor-Kuşu	M37: “Allah Kerim, Padişahın Oğlu Erim”
M4: Koca-Nine ile Tilki	M21: Papağan	M38: Derviş-Baba
M5: Ayşe, Fatma Kuzular	M22: Çember-Tiyar	M39: Çiftçi Mehmed Ağa
M6: Ayı ile Tilki	M23: Deli-Gücük	M40: “Kaz Yollasam Yolar Mısın?”
M7: Yolcu ile Yılan	M24: Eşek-Kafası	M41: Zengin Hamamı
M8: Tilki	M25: Üşengeç	M42: Köse'nin Tavşanı
M9: Kuyruğu Zilli Tilki	M26: Altı Kız Babası	M43: “Köse Ayak Kaç?”
M10: Tilki ile Yılan	M27: Telli-Top	M44: Üselek
M11: Göğsü Kınalı Serçe	M28: Ütelek	M45: Tilki ile Çimenci
M12: Erler-Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan	M29: Mehmed-Eşkiya	M46: Nohut-Oğlan
M13: Dev-Baba	M30: İlik-Sultan	M47: Çulfa Kadınları
M14: Dünya-Güzeli	M31: Bahıççı Güzeli	M48: Akıllı Oğlanlar ile Deli Oğlan
M15: Benli-Bahri	M32: Hızır	
M16: Kral-Padişahının Kızı	M33: “Tık Sopam”	
M17: Kara-Tavuk	M34: Tencerecik	

Kaynaklar

- Alçıoğlu, E. (2012). Türk halk edebiyatının ve halk biliminin koca çınarı Pertev Naili Boratav. *Akademik Bakış Dergisi*, 32, 1-12.
- Aslan, E. (2017). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bacchilega, C. (2016). *Postmodern masallar-toplumsal cinsiyet ve anlatı stratejileri*. (çev. F. B. Helvacıoğlu) İstanbul: Avangard Yayınları.
- Bahtin, M. (2005). *Rabelais ve dünyası*. (çev. Ç. Öztekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bonn, J. D. (2010). *A comprehensive dictionary of literature*. Delhi: Abishek .
- Boratav, P. N. (2013). *Az gittik uz gittik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cornwell, N. (1998). The Grotesque. M. Mulvey-Roberts içinde. *The handbook gothic literature* (s. 273). London: Macmillan Press.
- Çobanoğlu, Ö. (2012). *Halk edebiyatına giriş-I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erdal, K. (2016). Keloğlan masallarında çocukların eğitimine yönelik iletiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1805-1822.
- Fromm, E. (2017). *Rüyalar, masallar, mitler (sembol dilinin çözümlenmesi)*. (çev. A. Arıtan ve K. H. Ökten). İstanbul: Say Yayınları.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2005). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hogle, J. E. (2002). Introduction: the gothic in western culture. J. E. Hogle içinde. *Gothic fiction* (s. 1-20). Cambridge: Cambridge University Press.
- Howart, M. (2014). *Under the bed, creeping (psychoanalyzing the gothic in children's literature)*. Jefferson: McFarland & Company Publishers.
- Karadağ, M. (2017). Oğuz Tansel'in masallarında halkbilimsel unsurlar üzerine dizgesel bir araştırma. *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu*. (s. 267-280). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Karakuş, N. ve Deniz, B. (2019). Türk ve Alman masallarında yer alan iletilerin kişisel gelişime katkı sağlayıcılık yönünden karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1666-1686.
- Özakın, D. (2018). Rus edebiyatında gotik estetiğin temel kavramları olarak yüce (sublime) ve tekensiz (unheimlich). *Ulakbilge*, 6(25), 687-701.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (çev. M. Bütün ve S. B. Demir) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sakaoğlu, S. ve Karadavut, Z. (2011). *Halk masalları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Snodgrass, M. E. (2005). *Encyclopedia of gothic literature (The essential guide to the lives and works of gothic writers)*. New York : Facts On File, Inc.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengârenk Yayınları.

- Şirin, M. R. (2017). Masalın doğası ve Türk masalının yeniden dirilişi. *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 3378). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Winston, R. (2018). *Tanrının öyküsü*. (çev. S. Köseoğlu) İstanbul: Say Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri (Binbir Gece Masalları örneği). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.
- Zipes, J. (2018). *Dayanılmaz peri masalı (Bir türün toplumsal ve kültürel tarihi)*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Extended Abstract

Tales, an important part of folk culture, are the expression of both individual and social fears. Tales contain extraordinary figures or characters with extraordinary powers such as giant, dwarf, dragon, sorcerer, witch, and magician. In particular, the fictional characters that represent a transitional form between human and other living things (animals or plants) are an important representation of the grotesque tradition.

The Gothic term originates from the Goths, which are a Germanic people. Grotesque is a narrative form of Gothic literature. As a narrative style exaggeration, exceptions, quirks, and formlessness are frequently seen in the grotesque literature. On the other hand, any narrative produced with this mentality oscillates between reality and fantasy. Since the events in the fairy tales occur in both the real world and the fantastic world, they are wealthy narratives in terms of grotesque elements.

Grotesque elements also play an important role in the child's development. Especially it gives hope to the child to see fictional characters or heroes who have the same fears and difficulties like him/her. The child begins to struggle with his fears like them when he/she saw the heroes defeat these horror images. Therefore, in the educational medium, the child's attention can be drawn to the grotesque elements in the fairy tales and their symbolic meaning can be discussed with them.

The aim of this study, based on a descriptive model, is to determine the grotesque elements in the fairy tales written and compiled by Pertev Naili Boratav. The source of the data consists of 48 fairy tales in the Pertev Naili Boratav's work (*Az Gittik Uz Gittik*). Content analysis was used to analyze the data.

In the 17 of fairy tales, no grotesque elements were identified. In the 31 fairy tales, different grotesque elements were encountered. In the performed analysis, it was seen that the most grotesque element belongs to the act of violence (n: 37). Grotesque figures (n: 16); grotesque entities (n: 10); grotesque objects (n: 8); grotesque spaces (n: 3) are other elements. According to the results of the study, 9 [killing (n: 15); cutting neck (n: 6); attempted murder (n: 5); swallowing/ingestion (n: 3); throwing into the fire (n: 2); choking or choking hazard (n: 2); self-harm (n: 2); stabbing/poniarding/skewering (n: 1); ripping up (n: 1);], 4 [giant (n: 5) on unusual creatures; monster (n: 2); dragon (n: 2); The conjoined men (n: 1) identified different gothic items. 3 gothic places [cave (n: 1); forest (n: 1); wild nature (n: 1)]; 1 gothic object [wounding, cutting or hurting instrument (n: 7)] was identified. There are also two gothic elements [the crone, witch (n: 8); an evil animal (n: 10)] was identified. In addition, grotesque elements such as madness, insanity, stalking, rape, genie, poisonous object (comb, apple...), pirate, and bandit were not seen in any fairy tales.

An animal intending to do evil or a crone and a witch are figures being found among the grotesque elements in fairy tales. In the examined tales within the scope of this study, as characters in the fairy tales, an animal intending to do evil (n: 10), crone (n: 5) and witch (n: 1) was determined. Especially the fact that the crone or witch figure is in the forefront as a grotesque element is the result of the general qualities of Turkish tales. Looking at the Turkish tales, female types occupy more space than male types. Particularly bad woman types are represented as a witch, cruel mother-in-law, stepmother, jealous sister. Witches always do evil, and magic is the most important tool for doing evil. The witches are dishonest and hide their true faces by smiling others and can easily deceive others with their appearance.

Very few of the fairy tales examined were unusual creatures [giant (n: 5); monster (n: 2); dragon (n: 2); conjoined men (n: 1)]. This level of distribution can also be interpreted as a result of the general characteristics exhibited in the Turkish tales. Because one of the common assumptions of those, who research Turkish tales, is that these tales have a little share of the extraordinary creature.

In fairy tales, there are characters from all public sector and professions. These include bad people as bandits and thieves. Especially the figures that represent the pursuit of evil, such as hunter (intending to murder, killer, male hunter), pirate, and bandit are grotesque elements. In the examined fairy tales, it is seen that the malicious figures are generally animals (n: 10). The act of evil has been imposed on animals. In this respect, it can be said that a metaphoric narrative is used in these tales and an anthropomorphic method is preferred.

As a result, it was seen that the grotesque elements in the tales analyzed within the scope of the study are shaped according to the characteristics of Turkish fairy tales and gothic elements are reflected in the content without breaking the traditional folk tales. Grotesque elements, images of fear, do not occupy an intense place in fairy tales. An optimistic atmosphere prevails in these fairy tales. Therefore, it can be said that the grotesque elements have the qualities and functions that can be utilized in the process of a child's identity acquisition and educational medium. It can be said that these narratives can help children cope with their fears without damaging their emotional world.